

VOGELS IN DE WIJK: KOOLMEZEN EN PIMPELMEZEN

Door Marijke van Ittersum

Al dagenlang wil een koolmees-je per se een plekje vinden onder het dak van ons huis. Het vliegt heen en weer langs de dakgoot, parkeert zichzelf af en toe op de stenen van de muur en probeert zo wanhopig aan een fijn plekje te komen, dat het zelfs in zijn ijver een keer tegen mijn pas gezeemde ramen aanvloog. Het diertje weet van geen opgeven. Wat bezielt hem toch?

Die vraag is makkelijk te beantwoorden: de koolmees (*Parus major*) zoekt een plekje voor zijn nest en hij is een holenbroeder. Net zoals de pimpelmees (voorheen: *Parus caeruleus*, na DNA-onderzoek hernoemd tot *Cyanistes caeruleus*). Veel mezen hebben een voorkeur voor een boomholte, nestkasten of zeer beschermde plekjes, onder een dakbij voorbeeld. En er zijn een heleboel mezen. De 58 vogeltellers in onze wijk hebben bij de Nationale Vogeltelling van 2021 maar liefst 497 vogels gespot en daar waren 104 koolmezen (eerste plaats) en 57 pimpelmezen (derde plaats) bij.

De twee mezen zijn uit elkaar te houden door een even makkelijk als grappig ezelsbruggetje. De zwarte borststreep over het gele buikje en het zwarte petje van de koolmees zijn zo zwart als steenkool. Maar het petje van de pimpelmees is juist blauw, zoals de neus van iemand die van flink pimpelen houdt. Koolmezen zijn ook iets groter (tot 15 cm, tegen 13 cm) en flink zwaarder (16 gram tegen 10 gram). En ze worden gemiddeld ouder: drie jaar voor de pimpelmees, tegen tien jaar voor de koolmees. Maar je hebt ook oude pimpelmezen van tien jaar en oude koolmezen van vijftien.

Een nest maken is een serieuze aangelegenheid voor deze mezen. De vrouwtjes zijn er

druk mee: elk jaar moet er gras en mos verzameld worden, maar wol, dierenhaar of veertjes vormen ook een welkome aanvulling. Dan worden er acht tot dertien witte eieren gelegd die rode vlekken hebben en dan moet er ongeveer twee weken gebroed worden. De jongen zitten bijna drie weken op het nest. Het behoeft geen betoog dat dan beide ouders nodig zijn om veertig tot zestig keer per dag al die kleintjes te voeden! En als ze eenmaal kunnen vliegen, worden ze nog eens drie weken gevoerd. Een uitputtingsslag voor de ouders. In principe onderneem je zo'n klus als mees zijnde, dan ook maar een keer per jaar.

Mezen zijn standvogels, dat wil zeggen dat ze in de winter hier blijven. En dat kan problemen opleveren. Ze eten insecten, larven, spinnen, torretjes en rupsen, maar die zijn in de winter niet zo gemakkelijk te vinden. Gelukkig eten ze ook allerlei zaden, zodat ze een veel geziene gast zijn op voertafels van aardige buurtbewoners. En dat bijvoederen is nodig ook, want in strenge winters – zelfs in een korte, zeer koude periode – kan er een massale sterfte optreden onder de mezenbevolking. Pinda's en mezenbollen houden de mezen letterlijk in leven.

En bij grote hitte dan? Ook dat is gevaarlijk, in het bijzonder voor jonge mezen die nog in of rond een nestkast zitten. Ze raken oververhit als het huisje in de zon hangt. Pas daar dus voor op, als je een mezenpaartje naar je tuin wilt lokken. Je kunt in noodgevallen ook een tijdelijk zonnescherm bouwen boven het nestkastje, want dat zal de vogels niet verschrikken. Een platte schaal met water is ook een goed idee als het erg warm is. Ze kunnen dan lekker afkoelen in hun badje. En een snack van smakelijke meelwormen is bij extreme temperaturen helemaal het einde!

Maar de mezen doen ook wat terug. Ze zijn onverzadigbaar in het eten van allerlei hinderlijke insecten, met name eikenprocessierupsen, die ook in onze wijk voorkomen. De giftige brandharen van die kruijpers roepen akelige allergische reacties op bij mensen, wat zich uit in jeuk, huiduitslag en zelfs ontstekingen van neus, mond en ogen. Nee, het is heel prettig dat de mezen zo hun best doen om zo'n vijftig van die nare rupsen per dag aan elk lid van hun gezin te voeren. We kunnen dus niet genoeg mezen in de wijk hebben.

